

ZEMLJIŠNE ZAJEDNICE U BIVŠEM KOTARU ĐAKOVO

Stručni rad

UDK 332.2(497.5)(091)
949.75 Đakovo

STJEPAN BRLOŠIĆ

Vijenac Ivana Meštrovića 1 G,
HR - 31000 Osijek

Rad sadrži popis zemljišnih zajednica bivšeg kotara Đakovo, u kojem su, po općinama, navedene površine zemljišta pod različitim kulturama i načinu korištenja, broj ovlaštenika i selišta. Autor analizira značenje postojanja ovog oblika zajedničkog vlasništva za opći, a posebno gospodarski razvitak.

Zemljišne zajednice su poseban oblik kolektivnog posjeda zemljišta feudalnog porijekla nad šumama, pašnjacima i mnogo manje oranicama i livadama, sa svrhom da domaćinstvima sela članovima zemljišne zajednice omogućiti iskorištavanje zajedničkog dobra. Do 1848. godine, za feudalizma, Urbanskim zakonom iz 1774. godine, dopunjen 1836. godine, vlastelinstva su bila obavezna odrediti površinu šuma i pašnjaka, kojima će se moći koristiti seljaci - podložnici, šumu za ogrijev i građu i druge potrebe, a pašnjak za ispašu stoke. Vlasništvo, održavanje i čuvanje tih površina imalo je vlastelinstvo, a ono je određivalo koliko će koje domaćinstvo koristiti tj. dobivati ogrijeva i građe, a ovisilo je o veličini selišta i broju domaćinstva. Zakonom od 17.05.1857. godine, naređeno je vlastelinstvu da sredi odnose s podložnicima, odcijepi pašnjake od vlastelinstva i srede šumska uživanja seljaka u površinu koju su koristili po postojećem Urbanskom zakonu. Pašnjaci, koji su do tada služili seljacima i smatrani pašnjacima, imaju se odvojiti od vlastelinstva i predati seoskim općinama u zajedničko vlasništvo. U mjestima gdje seljaci nisu imali stalno određena mjesta za ispašu, dužna su vlastelinstva odrediti površinu za pašnjak iz svojih ukupnih površina zemljišta. Isto se odnosilo i na šume. U šumama u kojima su seljaci dobivali drvo za ogrijev i građu, moraju vlastelinstva osigurati šumske površine, koliko su do tada uživali u količini koje su dovoljne za njihovu potrebu. Ukoliko ne dođe do sporazuma kolika će površina biti ustupljena seljacima, tada će tu površinu odrediti Urbarski sud, a on će se ravnati po broju domaćinstava-selišta i broju

ukućana tj. prema broju stanovnika sela. Zemljište koje je ustupljeno seljacima vlastelinstvo nema pravo ispaše na njemu, a niti seljaci smiju tjerati stoku na ispašu na vlastelinsko zemljište bez njihove dozvole. Do odvajanja od vlastelinstva, zemljište koje su trajno uživali seljaci, vođeno je kao zajedničko - općinsko dobro, o kojem je vlastelinstvo vodilo brigu o odgoju i čuvanju šuma i uređivanju pašnjaka.

Od vlastelinstava Biskupije Đakovo tada je odvojeno i prenešeno na seoske općine 22.523 kat. jutra i 836 čhv, od toga otpada na pašnjake 13.659 kat. jutara i 951 čhv i šume 8.864 kat. jutra i 85 čhv. Odvajanje je obavljeno bez preciznije evidencije, a to je dovodilo do sporova, i ti su poslovi sređeni i utvrđena površina tek 1893. godine. Odvojene površine od vlastelinstva Biskupije Đakovo prenešene su tada na 53 seoske općine koje su postojale na bivšem Kotaru Đakovo, tada u ovim selima: Beketinci, Borojevci, Borovik, Bračevci, Breznica Đakovačka, Bučje Bračevacko, Budrovci, Čenkovo, Dragotin, Drenje, Đakovo, Đurđanci, Forkuševci, Gašinci, Gorjani, Hrkanovci, Ivanovci, Kešinci, Kondrić, Koritna, Kučanci Đakovački, Lapovci, Levanska Varoš, Majar, Milinci, Mrzović, Musić, Nabrđe Veliko, Nabrđe Malo, Paljevina, Paučje, Perkovci Novi, Piškorevci, Podgorje, Potnjani, Preslatinci, Pridvorje, Punitovci, Ratkov Dol, Satnica Đakovačka, Selci Đakovački, Semeljci, Slatinik Drenjski, Slobodna Vlast, Svetoblažje, Široko Polje, Tomašanci, Trnava, Viškovci, Vrbica, Vučevci, i Vuka. Tri su seoske općine ostale još nesređene. Od tih sela Punitovci, Široko Polje i

Vuka, naseljeni su 1754. godine žiteljima iz Bosne, a Josipovac, Jurjevac i Krndija 1881. godine Slovacima, Česima i Nijemcima, manje drugim narodnostima.

Nakon odvajanja od vlastelinstva, dobiveni posjedi imali su česte promjene, neurednu i nedjelatnu upravu, samovolju u upravljanju, zbog čega su načinjene velike štete u šumama, a pašnjaci su bili zapušteni i u propadanju. Da se ti posjedi sačuvaju za dobro sela, na trajno njihovo korištenje i skupno uživanje, donio je Sabor Hrvatske, Slavonije, Dalmacije 25. 04. 1894. godine, Zakon o zemljišnoj zajednici. Zemljišnu zajednicu čini skupština ovlaštenika koji su to pravo stekli na temelju Urbarskog zakona, koji određuje da vlastelinstvo za svoje podložnike osigura drvo za ogrijev i građu, te pašu za stoku. Uprava i stručno gospodarenje zemljišnom zajednicom određena je Vladinom uredbom od 04. 03. 1874. godine i Zakonom od 20. 03. 1897. godine. Stručne poslove o šumama vodi kotarski šumar, s postavljenim čuvarima šuma - lugarima, a za ostale posjede zemljišne zajednice, pašnjake, livade i druge površine, nisu donešeni propisi i s njima se upravljalo po običajnom pravu, po načelu samostalnosti, a nadzor nad tim zemljištem imalo je općinsko zastupstvo, tada osnovanih općinskih uprava, koje se brinulo da se ne ugroze ti posjedi uslijed nemara, lošeg gospodarenja, zapuštenosti i tako ugrozi trajnu korist ovlaštenika.

Nakon donošenja Zakona o uređenju zemljišnih zajednica 1894. godine stvarni rad je počeo 1897. godine, u Đakovu te godine, a završen 1901. godine. Tada je definitivno sređen odcjep površine od vlastelinstva Biskupije Đakovo, imenovana stručna uprava pri Kotarskoj oblasti i izabrani odbori zemljišnih zajednica.

Prikupljeni popis i površine zemljišnih zajednica, broj ovlaštenika i urbarskih selišta po bivšim općinama u 1901. godini pri osnivanju zemljišnih zajednica na bivšem kotaru Đakovo je slijedeći : Općina Bračevci sa zemljišnim zajednicama Bračevci, Borovik, Paljevina, Podgorje i Potnjani.

1. Zemljišna zajednica Bračevci posjeduje 32 kat. jutara i 1. 299 čhv oranica, 4 kat jutara i 400 čhv livada, 21 kat. jutro i 1. 028 čhv pašnjaka, 191 kat. jutara i 912 čhv šuma i 31 kat. jutara i 1.283 čhv neplodnog zemljišta. Ukupno 287 kat jutara i 122 čhv površine. U selu je bilo ukupno 77 ovlaštenika, od tih su 3 obitelji doseljenika - želira po jedno ovlašteničko pravo imala je pravoslavna parohija i jedno škola, tako da je u selu bilo ukupno 79 ovlašteničkih prava, s 26 cijelih i 25/32 dijela selišta.
2. Zemljišna zajednica Borovik posjeduje 1 kat. jutro i 800 čhv oranica, 109 kat. jutara i 175 čhv pašnjaka, 61 kat. jutro i 957 čhv šuma, 7 kat. jutara i 660 čhv neplodnog zemljišta. Ukupno 179 kat. jutara i 1.012 čhv površine u kojoj je 17 ovlaštenika s 8 cijelih i 15 / 32 dijelova selišta.
3. Zemljišna zajednica Bučje ima 14 kat. jutara i 1.094 čhv oranica, 1 kat. jutro i 1.319 čhv livada, 125 kat. jutara i 420 čhv pašnjaka, 79 kat. jutara i 855 čhv šuma, 5 kat. jutara i 1. 024 čhv neplodnog zemljišta. Ukupno 225 kat. jutara i 1497 čhv površina. Ovlaštenika ima 36 i 1 doseljeno domaćinstvo - ukupno 37, u kojem je 12 cijelih i 14/32 dijelova selišta.
4. Zemljišna zajednica Podgorje ima 400 čhv oranica, 181 kat. jutara i 1.414 čhv pašnjaka, 140 kat. jutara i 1.524 čhv šuma 31 kat. jutara i 178 čhv neplodnog zemljišta. Ukupno 354 kat. jutara i 316 čhv površine zemljišta. Ovlaštenika u selu ima 33 i 1 za školu, ukupno 34 ovlaštenika, a imaju urbarskih prava na 19 cijelih i 13/32 dijelova selišta.
5. Zemljišna zajednica Paljevina ima 15 kat. jutara i 1.234 čhv oranica, 2 kat. jutara i 14 čhv livada, 44 kat. jutara i 519 čhv pašnjaka, 68 kat. jutara i 1.427 čhv šuma, 13 kat. jutara i 1. 202 čhv neplodnog zemljišta. Ovlaštenika ima 57, jedno doseljeno domaćinstvo, ukupno 58 ovlaštenika koji imaju 12 cijelih 25 / 32 dijela selišta.
6. Zemljišna zajednica Potnjani ima 11 kat. jutara oranica, 581 čhv vrta, 1 kat. jutro i 1.008 čhv livada, 33 kat. jutara i 134 čhv pašnjaka, 120 kat. jutara i 1.161 čhv šuma, 40 kat. jutara i 141 čhv neplodnog zemljišta. Ukupno 207 kat. jutara i 524 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 73, doseljenih domaćinstava 10, ukupno 83 ovlaštenika koji posjeduju pravo na 22 cijela i 1/32 dijela selišta.

Općina Drenje sa zemljišnim zajednicama Drenje, Kučanci Đakovački, Preslatinci, Pridvorje i Slatinik Drenjski.

7. Zemljišna zajednica Drenje ima 1 kat. jutara i 905 čhv oranica, 2 kat. jutara i 180 čhv vrtova, 2 kat. jutara i 150 čhv livada, 12 kat. jutara i 1.441 čhv pašnjaka, 172 kat. jutara i 363 čhv šuma, 56 kat. jutara i 1.117 čhv neplodnog zemljišta, ukupno 247 kat. jutara i 1.462 čhv površine zemljišta. Ovlaštenika ima 110 i 10 doseljenih domaćinstava.

va, a k tome ima ovlašteničko pravo župa, škola i općina što je ukupno 123 ovlaštenika koji posjeduju 34 cijela i 25 / 32 dijela selišta.

8. Zemljišna zajednica Kučanci Đakovački posjeduje 13 kat. jutara i 711 čhv oranice, 944 čhv livade, 99 kat. jutara i 893 čhv pašnjaka, 54 kat. jutara i 1.327 čhv šume, 4 kat. jutara i 746 čhv neplodnog, ukupno 173 kat. jutara i 1.421 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 49 i 3 doseljena domaćinstva, jedno ovlašteničko pravo ima škola, ukupno 53 ovlaštenika na 14 cijelih i 9 / 32 dijela selišta.

9. Zemljišna zajednica Preslatinci posjeduje 1 kat. jutaro i 419 čhv oranice, 20 kat. jutara i 1.072 čhv pašnjaka, 90 kat. jutara i 1.008 čhv šume, 44 kat. jutara i 1.096 čhv neplodnog, ukupno 157 kat. jutara i 395 čhv zemljišne površine. Ovlaštenika ima 42 i 3 doseljene obitelji, ukupno 45 ovlaštenika na 16 cijelih i 4 / 32 dijela selišta.

10. Zemljišna zajednica Pridvorje posjeduje 107 čhv vrta, 229 kat. jutara i 1.429 čhv pašnjaka, 126 kat. jutara i 1.571 čhv šuma, 28 kat. jutara i 1.094 čhv neplodnog, ukupno 388 kat. jutara i 1.064 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 82, zatim 4 doseljena domaćinstva, te jedno škola, ukupno 87 ovlaštenika s 35 cijelih i 5/32 dijela selišta.

11. Zemljišna zajednica Slatinik Drenjski posjeduje 1.153 čhv vrta, 350 kat. jutara i 59 čhv pašnjaka, 133 kat. jutara i 1.547 čhv šume, 45 kat. jutara i 550 čhv neplodnog, ukupno 533 kat. jutara i 109 čhv zemljišta. Ovlaštenika u selu ima 99, zatim 7 doseljenih obitelji, jedno pravo ima škola, ukupno 107 ovlaštenika s 35 cijelih i 2/32 dijela selišta.

Općina Trgovište Đakovo sa zemljišnim zajednicama Đakovo i Satnica Đakovačka.

12. Zemljišna zajednica Trgovište Đakovo posjeduje 34 kat. jutara i 29 čhv oranice, 5 kat. jutara i 1.536 čhv livada, 160 kat. jutara pašnjaka, 475 kat. jutara i 907 čhv šume, 17 kat. jutara i 1.562 čhv trstika, 90 kat. jutara i 921 čhv neplodnog, ukupno 784 kat. jutara i 441 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 337, doseljenih obitelji 141, ovlašteničko pravo ima župa, škole 4, bilježnik 1, ukupno 484 ovlaštenika na 103 cijelih i 28/32 dijela selišta.

13. Zemljišna zajednica Satnica Đakovačka posjeduje 10 kat. jutara i 207 čhv oranica, 1.032 čhv

vrta, 37 kat. jutara i 1.488 čhv pašnjaka, 240 kat. jutara i 1.101 čhv šume, 120 kat. jutara i 528 čhv neplodnog, ukupno 409 kat. jutara i 1.240 čhv zemljišne površine. Ovlaštenika u zemljišnoj zajednici ima 119 i 28 doseljenih obitelji, a jedno ovlašteničko pravo ima škola, ukupno 149 ovlaštenika, na 63 cijela i 16/ 32 dijela selišta.

Upravna općina Gašinci, sa zemljišnim zajednicama Gašinci i Veliko Nabrđe.

14. Zemljišna zajednica Gašinci posjeduje 33 kat. jutara i 1. 428 čhv oranice, 339 čhv vrta, 336 kat. jutara i 7 čhv pašnjaka, 401 kat. jutara i 1. 443 čhv šume, 74 kat. jutara i 236 čhv neplodnog, ukupno 836 kat. jutara i 653 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 165, doseljenih obitelji 16, jedno ovlašteničko pravo ima škola, ukupno 182 ovlaštenika s 57 cijelih i 17/ 32 dijela selišta.

15. Zemljišna zajednica Nabrđe posjeduje 57 kat. jutara i 966 čhv oranica, 1 kat. jutro i 1.107 čhv vrta, 313 kat. jutara i 1.556 čhv pašnjaka, 311 kat. jutara i 827 čhv šume, 62 kat. jutra i 1.400 čhv neplodnog, ukupno posjeduje 749 kat. jutara i 926 čhv površine. Ovlašteničko pravo u selu ima 114 ovlaštenika, 10 doseljenih obitelji, 1 ovlašteničko pravo ima župa i 2 škola, ukupno 127 ovlašteničkih prava na 49 cijelih 23/32 dijela selišta.

Upravna općina Gorjani sa zemljišnim zajednicama Gorjanima, Ivanovcima, Tomašancima.

16. Zemljišna zajednica Gorjani posjeduje 1 kat. jutro i 572 čhv oranica, 151 čhv vrta, 78 kat. i 491 čhv pašnjaka, 341 kat. jutra i 169 čhv šuma, 116 kat. jutra i 528 neplodnog, ukupno 537 kat. jutara i 311 čhv površina. Ovlaštenika ima 268, doseljenih obitelji 57, zatim jedno ima župa, jedno škola i jedno bilježnik, ukupno 328 ovlaštenika na 106 cijelih i 12/ 32 dijela selišta.

17. Zemljišna zajednica Ivanovci posjeduje 10 kat. jutara i 1.267 čhv oranica, 2 kat. jutra i 749 čhv livada, 13 kat. jutara i 1. 286 čhv pašnjaka, 270 kat. jutara i 1.058 čhv šuma, 44 kat. jutara i 201 čhv trstika, 38 kat. jutara i 203 čhv neplodnog, ukupno 378 kat. jutara i 1. 548 čhv zemljišne površine. Ovlaštenika zemljišne zajednice ima 101, 1 doseljenik, 1 za školu, ukupno 103 ovlaštenika s 35 cijelih i 16/ 32 dijela selišta.

18. Zemljišna zajednica Tomašanci posjeduje 19 kat. jutara i 1.335 čhv oranice, 9 kat. jutara i 574 čhv livada, 8 kat. jutara i 14 čhv pašnjaka, 144 kat. jutara i 1.263 čhv šuma, 68 kat. jutara i 38 čhv neplodnog, ukupno posjeduje 241 kat. jutara i 26 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 106, doseljenih 6 domaćinstava i 1 ovlaštenučko pravo ima škola, ukupno ima u selu 113 ovlaštenika s 46 cijelih i 5/32 dijela selišta.
- Upravna općina Levanska Varoš na kojoj postoje zemljišne zajednice Borojevci, Breznica Đakovačka, Čenkovo, Levanska Varoš, Majar, Musić, Pauče, Ratkov Dol i Slobodna Vlast.
19. Zemljišna zajednica Borojevci posjeduje 216 čhv vrta, 50 kat. jutara i 418 čhv pašnjaka, 20 kat. jutara i 361 čhv šume, 4 kat. jutara i 187 čhv neplodnog, ukupno 74 kat. jutara i 1.182 čhv zemljišta. U selu ima 13 ovlaštenika i jedno za školu, ukupno 14 ovlaštenika s 5 cijelih i 4/32 dijela selišta.
20. Zemljišna zajednica Breznica Đakovačka posjeduje 17 kat. jutara i 371 čhv oranica, 9 kat. jutara i 46 čhv livada, 122 jutara i 550 čhv pašnjaka, 63 kat. jutara i 1.500 čhv šuma, 20 kat. jutara i 516 čhv neplodnog, ukupno 232 kat. jutara i 1.383 čhv zemljišta. Ovlaštenika u selu ima 31, doseljenih domaćinstava 4 i 1 ovlaštenučko pravo ima škola, ukupno ima 36 ovlaštenika s 15 cijelih i 25/32 dijela selišta.
21. Zemljišna zajednica Čenkovo posjeduje 14 kat. jutara i 1.277 čhv oranica, 1.515 čhv livada, 171 kat. jutara i 456 čhv pašnjaka, 101 kat. jutara i 325 čhv šume, 21 kat. jutara i 51 čhv neplodnog, ukupno 309 kat. jutara i 1.224 čhv zemljišta. U selu ima 42 ovlaštenika, 15 doseljenih obitelji u Milincu, 1 pravo ima škola, ukupno 58 ovlaštenučkih prava na 22 cijela i 18/32 dijela selišta.
22. Zemljišna zajednica Levanska Varoš posjeduje 3 kat. jutara i 80 čhv oranice, 852 čhv vrta, 109 kat. jutara i 348 čhv pašnjaka, 376 kat. jutara i 767 čhv šuma, 27 kat. jutara i 825 čhv neplodnog, ukupno 516 kat. jutara i 1.460 čhv zemljišta. U selu ima 63 ovlaštenika, 5 doseljenih obitelji s ovlaštenučkim pravom, zatim po 1 pravo imaju župa, škola i bilježnik, ukupno 71 ovlaštenučko pravo na 24 cijela i 5/32 dijela selišta.
23. Zemljišna zajednica Majar posjeduje 10 kat. jutara i 740 čhv oranica, 39 čhv vrta, 11 kat. jutara i 448 čhv livada, 28 kat. jutara i 1.499 čhv pašnjaka, 445 kat. jutara i 1.017 čhv šuma, 52 kat. jutara i 10 čhv neplodnog, ukupno 548 kat. jutara i 968 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 69, doseljenih obitelji 4, a po 1 ovlaštenučko pravo imaju pravoslavna župa i škola, ukupno 75 ovlaštenučkih prava na 32 cijela i 28/32 dijela selišta.
24. Zemljišna zajednica Musić posjeduje 19 kat. jutara oranice, 500 čhv vrta, 131 kat. jutara i 933 čhv pašnjaka, 64 kat. jutara i 362 čhv šume, 15 kat. jutara i 394 čhv neplodnog, ukupno 233 kat. jutara i 631 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 29 i jedno ima škola, ukupno 30 ovlaštenika s 15 cijelih i 25/32 dijela selišta.
25. Zemljišna zajednica Pauče posjeduje 30 kat. jutara i 1.575 čhv oranica, 592 čhv vrta, 3 kat. jutara i 954 čhv livada, 246 kat. jutara i 701 čhv pašnjaka, 124 kat. jutara i 1.546 čhv šuma, 16 kat. jutara i 282 čhv neplodnog, ukupno 422 kat. jutara i 750 čhv zemljišta. U selu je 65 ovlaštenika, 4 doseljene obitelji, jedno ovlaštenučko pravo ima pravoslavna župa i jedno škola, ukupno 71 ovlaštenučko pravo na 24 cijela i 23/32 dijela selišta.
26. Zemljišna zajednica Ratkov Dol posjeduje 1 kat. jutara i 200 čhv oranica, 715 čhv vrta, 67 kat. jutara i 492 čhv pašnjaka, 78 kat. jutara i 493 čhv šuma, 15 kat. jutara i 575 čhv neplodnog zemljišta, ukupno 162 kat. jutara i 875 čhv zemljišta. U selu ima 17 ovlaštenika s 9 cijelih i 2/32 dijela selišta.
27. Zemljišna zajednica Slobodna Vlast posjeduje 3 kat. jutara i 518 čhv oranica, 66 čhv vrta, 170 kat. jutara i 72 čhv pašnjaka, 143 kat. jutara i 369 čhv šume, 33 kat. jutara i 43 čhv neplodnog, ukupno 349 kat. jutara i 1.068 čhv zemljišta. U selu je 60 ovlaštenika i jedno ima škola, ukupno 61 ovlaštenik s 22 cijela i 18/32 dijelova selišta.
- Upravna općina Piškorevci u kojoj su zemljišne zajednice Budrovci, Novi Perkovci i Piškorevci.
28. Zemljišna zajednica Budrovci posjeduje 1 kat. jutara i 226 čhv vrta, 13 kat. jutara i 1.328 kat. jutara livada, 250 kat. jutara i 747 čhv pašnjaka, 430 kat. jutara i 1401 čhv šuma, 154 kat. jutara i

943 čhv neplodnog. Ukupno 850 kat. jutara i 1.464 čhv zemljišta. U selu je 168 ovlaštenika, 7 doseljenih sa ovlaštениčkim pravom, zatim po jedno pravo imaju župa i škola, ukupno 177 ovlaštenika s 78 cijelih i 28/32 dijela selišta.

29. Zemljišna zajednica Novi Perkovci posjeduje 100 kat. jutara i 883 čhv pašnjaka, 68 kat. jutara šuma, 40 kat. jutara i 262 čhv neplodnog, ukupno 208 kat. jutara i 1.145 čhv zemljišta. U selu ima 34 ovlaštenika i 3 doseljene obitelji s ovlaštениčkim pravom, ukupno 37 ovlaštenika s 15 cijelih i 8/32 dijela selišta.

30. Zemljišna zajednica Piškorevci posjeduje 61 kat. jutro i 1.140 čhv oranica, 1 kat. jutro i 88 čhv vrta, 1 kat. jutro i 842 čhv livada, 239 kat. jutara i 591 čhv pašnjaka, 402 kata jutra i 1.080 čhv šuma, 114 kat. jutara i 220 čhv neplodnog, ukupno 826 kat. jutara i 771 čhv zemljišta. U selu ima 151 ovlaštenik, 3 doseljene obitelji s ovlaštениčkim pravom, po jedno imaju župa i škola, ukupno 156 ovlaštenika na 70 selišta.

Upravna općina Punitovci u kojoj je zemljišna zajednica Punitovci.

31. Zemljišna zajednica Punitovci posjeduje 8 kat. jutara i 1.421 čhv oranica, 37 kat. jutara i 475 čhv pašnjaka, 109 kat. jutara i 876 čhv šuma, 88 kat. jutara i 475 čhv neplodnog, ukupno 244 kat. jutara i 29 čhv zemljišta. U selu ima 119 ovlaštenika, 4 doseljene obitelji s ovlaštениčkim pravom, po jedno ovlaštениčko pravo imaju župa, škola i bilježnik, ukupno 126 ovlaštenika s 39 cijelih i 8/32 dijela selišta.

Upravna općina Selci Đakovački u kojoj je zemljišna zajednica Selci Đakovački.

32. Zemljišna zajednica Selci Đakovački, posjeduje 5 kat. jutara i 1.402 čhv oranica, 1.336 čhv livada, 11 kat. jutara i 1.012 čhv pašnjaka, 215 kat. jutara i 198 čhv šume, 103 kat. jutara i 1.200 čhv neplodnog, ukupno 337 kat. jutara i 384 čhv zemljišta. U selu ima 126 ovlaštenika zemljišne zajednice i 3 doseljene obitelji s istim pravima, te jedno pravo ima škola, ukupno ima 126 ovlaštenika na 62 cijela i 28/32 dijela selišta.

Upravna općina Semeljci u kojoj su zemljišne zajednice Kešinci, Koritna i Semeljci.

33. Zemljišna zajednica Kešinci posjeduje 1.108 čhv livada, 21 kat. jutro i 751 čhv pašnjaka, 450 kat. jutara i 685 čhv šuma, 2 kat. jutra i 1.221 čhv trstika, 121 kat. jutro i 1.287 čhv neplodnog, ukupno 597 kat. jutara i 253 čhv zemljišta. U selu je 179 ovlaštenika i 8 doseljenih obitelji s ovlaštениčkim pravima u zemljišnoj zajednici, a po jedno pravo imaju župa, škola i bilježnik, ukupno ima 190 ovlaštenika na 78 cijelih i 5/32 dijela selišta.

34. Zemljišna zajednica Koritna posjeduje 9 kat. jutara i 12 čhv oranica, 589 čhv vrta, 2 kat. jutra i 1.144 čhv livada, 335 kat. jutara i 1.172 čhv pašnjaka, 262 kat. jutra i 470 čhv šuma, 302 kat. jutra i 597 čhv neplodnog, ukupno 413 kat. jutara i 295 čhv zemljišta. U selu je 135 ovlaštenika Zemljišne zajednice, 16 doseljenih obitelji s pravima u zemljišnoj zajednici, a jedno pravo ima škola, tako je u selu 156 ovlaštenika na 52 cijela i 5/32 dijela selišta.

35. Zemljišna zajednica u Semeljcima posjeduje 12 kat. jutra i 1.505 čhv oranica, 2 kat. jutra i 1.305 čhv vrta, 11 kat. jutara i 1.361 čhv livada, 73 kat. jutara i 1.270 čhv pašnjaka, 502 kat. jutra i 33 čhv šuma, 54 kat. jutara i 124 čhv trstika, 139 kat. jutara i 887 čhv neplodnog, ukupno 797 kat. jutara i 171 čhv zemljišta. U selu su 173 ovlaštenika zemljišne zajednice, 12 doseljenih obitelji s pravom u njoj, te po jedno pravo imaju župa, škola i bilježnik, tako da ukupno ima 188 ovlaštenika na 82 cijela i 24/32 dijela selišta.

Upravna općina Trnava u kojoj su zemljišne zajednice Dragotin, Hrkanovci, Kondrić, Lapovci, Svetoblažje i Trnava.

36. Zemljišna zajednica Dragotin posjeduje 62 kat. jutra i 719 čhv pašnjaka, 78 kat. jutara i 403 čhv šuma, 28 kat. jutara i 918 čhv neplodnog, ukupno 169 kat. jutara i 440 čhv zemljišta. U selu su 34 ovlaštenika, 4 doseljene obitelji s ovlaštениčkim pravom, a sa jednim pravom je škola, ukupno 39 ovlaštenika na 10 cijelih i 16/32 dijela selišta.

37. Zemljišna zajednica Hrkanovci posjeduje 551 čhv oranica, 60 kat. jutara i 1.083 čhv pašnjaka, 374 kat. jutara i 273 čhv šuma. 39 kat. jutara i 895 čhv neplodnog, ukupno 474 kat. jutara i 1.206 čhv zemljišta. U selu ima 39 ovlaštenika u zemljišnoj zajednici na 18 cijelih i 7/32 dijela selišta.

38. Zemljišna zajednica Kondrić posjeduje 854 čhv oranice, 57 kat. jutara i 286 čhv pašnjaka, 102 kat. jutra i 77 čhv šuma, 28 kat. jutara i 750 čhv neplodnog, ukupno 188 kat. jutara i 367 čhv zemljišta. U selu ima 35 ovlaštenika zemljišne zajednice a jedno pravo ima škola, što je 36 ovlašteničkih prava, na 11 cijelih i 29/32 dijela selišta.

39. Zemljišna zajednica Lapovci posjeduje 16 kat. jutara i 303 čhv oranica, 192 čhv vrta. 80 kat. jutara i 674 čhv pašnjaka, 241 kat. jutro i 215 čhv šuma, 50 kat. jutara i 802 čhv neplodnog, ukupno 388 kat. jutara i 586 čhv zemljišta. U selu je 55 ovlaštenika, 3 doseljene obitelji s ovlašteničkim pravom, jedno pravo ima i škola, što je ukupno 59 ovlašteničkih prava na 25 cijelih i 22/32 dijela selišta.

40. Zemljišna zajednica Svetoblažje posjeduje 1 kat. jutro i 733 čhv oranica, 130 kat. jutara i 1.144 čhv pašnjaka, 77 kat. jutara i 400 čhv šuma, 30 kat. jutara i 994 čhv neplodnog, ukupno 240 kat. jutara i 76 čhv zemljišta. U selu je 25 ovlaštenika i 4 doseljenih s ovlašteničkim pravom, ukupno 29 ovlaštenika na 12 cijelih i 28/32 dijelova selišta.

41. Zemljišna zajednica Trnava posjeduje 10 kat. jutara i 421 čhv oranice, 33 čhv vrta, 32 kat. jutra i 826 čhv pašnjaka, 273 kat. jutara i 157 čhv šuma, 58 kat. jutara i 595 čhv neplodnog, ukupno 376 kat. jutara i 432 čhv zemljišta. U selu ima 62 ovlaštenika, 4 doseljene obitelji te po jedno ovlašteničko pravo imaju župa i škola što je ukupno 68 ovlaštenika na 26 cijelih i 24/32 dijelova selišta.

Upravna općina Viškovci sa zemljišnim zajednicama u Forkuševcima, Viškovcima i Vučevcima.

42. Zemljišna zajednica Forkuševci posjeduje 2 kat. jutra i 1.324 čhv oranica, 972 čhv vrta, 14 kat. jutara i 1.608 čhv pašnjaka, 254 kat. jutra i 1.591 čhv šuma, 35 kat. jutara i 265 čhv neplodnog, ukupno 308 kat. jutara i 860 čhv zemljišta. U selu ima 59 ovlaštenika, 3 doseljeničke obitelji s istim pravima te po jedno pravo imaju župa, škola i bilježnik, ukupno 65 ovlašteničkih prava na 22 cijela i 12/32 dijela selišta.

43. Zemljišna zajednica Viškovci posjeduje 33 kat. jutra i 862 čhv oranica, 1.208 čhv vrta, 7 kat. jutara i 1.110 čhv pašnjaka, 472 kat. jutra i 1.073

čhv šume, 218 kat. jutara i 129 čhv trstika, 72 kat. jutra i 1.489 čhv neplodnog, ukupno 805 kat. jutara i 971 čhv zemljišta. Ovlaštenika u zemljišnoj zajednici ima 138, osim toga po jedno ovlašteničko pravo imaju župa i škola. Ukupno 140 ovlaštenika na 80 cijelih i 16/32 dijela selišta.

44. Zemljišna zajednica Vučevci posjeduje 12 kat. jutara i 1.457 čhv oranica, 250 čhv vrta, 1 kat. jutro i 1.459 čhv livada, 73 kat. jutara i 244 čhv pašnjaka, 208 kat. jutara i 1.585 čhv šume, 70 kat. jutara i 743 čhv trstika, 33 kat. jutara i 337 čhv neplodnog, ukupno 402 kat. jutra i 284 čhv zemljišta. Ovlaštenika u zemljišnoj zajednici ima 73 i po 1 ovlašteničko pravo imaju župa i škola, ukupno 75 ovlašteničkih prava na 25 cijelih i 8/32 dijelova selišta.

Upravna općina Vrbica na kojem prostoru su zemljišne zajednice Mrzović, Đurdanci i Vrbica.

45. Zemljišna zajednica Đurdanci posjeduje 49 kat. jutara i 1.582 čhv oranica, 480 čhv vrta, 20 kat. jutara i 1.264 čhv livada, 208 kat. jutara i 833 čhv pašnjaka, 241 kat. jutro i 879 čhv šuma, 64 kat. jutara i 319 čhv neplodnog, ukupno 585 kat. jutara i 557 čhv zemljišta. U selu ima 88 ovlaštenika zemljišne zajednice i 12 doseljenih obitelji s istim pravima, ukupno 100 ovlaštenika na 33 cijela i 8/32 dijela selišta.

46. Zemljišna zajednica Mrzović posjeduje 2 kat. jutra i 1.198 čhv oranica, 18 kat. jutara i 1.119 čhv livada, 22 kat. jutra i 1.011 čhv pašnjaka, 391 kat. jutro i 1.294 čhv šuma, 53 kat. jutara i 794 čhv neplodnog, ukupno 489 kat. jutara i 614 čhv zemljišta. Ovlaštenika u zemljišnoj zajednici ima 106, zatim 4 doseljene obitelji s istim pravima, jedno pravo ima škola, što je ukupno 111 ovlaštenika na 45 cijelih i 20/32 dijela selišta.

47. Zemljišna zajednica Vrbica posjeduje 7 kat. jutara i 69 čhv oranica, 1.469 čhv vrta, 34 kat. jutara i 19 čhv pašnjaka, 263 kat. jutara i 1.599 čhv šuma, 64 kat. jutra i 1.013 čhv neplodnog, ukupno 370 kat. jutara i 969 čhv zemljišta. U selu ima 110 ovlaštenika zemljišne zajednice, po jedno pravo imaju župa i škola, tako da u selu ima 112 ovlaštenika na 39 cijelih i 20/32 dijela selišta.

Upravna općina Vuka u kojoj su zemljišne zajednice Beketinci, Široko Polje i Vuka.

48. Zemljišna zajednica Beketinci posjeduje 23 kat. jutra i 1.233 čhv oranica, 156 čhv vrta, 3 kat. jutra i 1.471 čhv livada, 109 kat. jutara i 493 čhv pašnjaka, 207 kat. jutara i 103 čhv šuma, 123 kat. jutara i 341 čhv neplodnog, ukupno 467 kat. jutara i 597 čhv zemljišta. Ovlaštenika zemljišne zajednice ima 71 te jedna doseljena obitelj, što je ukupno 72 ovlaštenika na 22 cijela selišta.
49. Zemljišna zajednica Široko Polje posjeduje 14 kat. jutara i 1.044 čhv oranica, 219 kat. jutara i 332 čhv pašnjaka, 243 kat. jutara i 802 čhv šume, 55 kat. jutara i 1.028 čhv neplodnog, ukupno 533 kat. jutara i 6 čhv zemljišta. Ovlaštenika u selu ima 87, jedno ovlašteničko pravo ima škola, ukupno 88 ovlaštenika na 23 cijela i 24/32 dijela selišta.
50. Zemljišna zajednica Vuka posjeduje 11 kat. jutara i 1.041 čhv oranica, 961 čhv vrta, 55 kat. jutara i 422 čhv pašnjaka, 410 kat. jutara i 65 čhv šuma, 99 kat. jutara i 478 čhv neplodnog, ukupno 576 kat. jutara i 1.367 čhv zemljišta. Ovlaštenika ima 87, zatim 8 doseljenih te po jedno ovlašteničko pravo imaju škola i bilježnik, ukupno 97 ovlašteničkih prava na 26 cijelih i 5/32 dijela selišta.

Sve zemljišne zajednice na bivšem kotaru Đakovu imale su 1901. godine 644 kat. jutara i 1.422 čhv oranica, 16 kat. jutara i 1.354 čhv vrta, 133 kat. jutra i 120 čhv livada, 6.813 kat. jutra 599 čhv pašnjaka, 11.124 kat. jutra i 1.419 čhv šuma, 407 kat. jutara i 681 čhv trstika, 3.020 kat. jutra i 842 čhv neplodnog, ukupno 22.171 kat. jutro i 215 čhv površine zemljišta. Ovlaštenika zemljišne zajednice bilo je 4.451, zatim 426 obitelji s ovlašteničkim pravom što je ukupno 4.880 ovlaštenika. Zemljišnu zajednicu koristilo je 18 župa, 43 škole, i 9 bilježnika općina što je ukupno 4.950 ovlaštenika korisnika na 1.775 cijelih i 12/32 dijela selišta. Starost šuma zemljišnih zajednica na bivšem kotaru Đakovu bila je 150 godina, u kojima su prevladavali lišćari i 84% šuma, najviše hrast, cer, bukva, grab, bagrem, jasen, brijest, a manje druge vrste. Njihova vrijednost procijenjena je na 1.720.719 forinti i 74 filira.

Mnoge seoske općine u odvajanju od vlastelinstva dobile su u ime pašnjaka šume, jer u tim selima nije bilo šikara i krčevina koje bi odgovarale za

pašnjake. Tako su u ime pašnjaka dobili šumu Punitovci, Beketinci, Široko Polje, Gorjani, Tomašanci, Bračevci, a u brdovitom kraju skoro sve seoske urbarske općine, koje su oni pretvorili u pašnjake. Tada su Gorjani smatrali da su oštećeni u odcijepljenju od vlastelinstva i tražili veće površine šuma i pašnjaka, te uložili utok Urbarskom sudu. Đurđanci su isto smatrali da su oštećeni, te je njima prodan vlastelinski pašnjak za 1.800 forinti. Sela u čijim atarima nije bilo većih šuma, dobivala su šume izvan svojih atara, neki po 20 km daleko, kao Piškorevci - šumu Aljeg kod Lipovca, zatim Đakovo, Budrovci, Forkuševci, Viškovci i neka druga sela, a čije su šume kasnije zamijenjene za one koje su bliže selima, piškorevački Aljeg za Mačkovac u Đakovačkim Selcima.

Nakon osnivanja zemljišnih zajednica na bivšem kotaru Đakovo, počelo je organizirano sređivanje. Tada je osnovana Nadšumarija u Đakovu i Šumarija u Semeljcima. Šumarija Semeljci nad šumama zemljišne zajednice u Viškovcima, Forkuševcima, Vučevcima, Semeljcima, Kešincima, Koritni, Vrbici, Đurđancima, Mrzoviću, Vuki, Beketincima, Širokom Polju, Punitovcima, Gorjanima, Tomašancima i Ivanovcima. Nadšumarija u Đakovu imala je brigu o odgoju, čuvanju šuma na ostalom prostoru bivšeg kotara Đakovo, Piškorevci, Novi Perkovci, Đakovački Selci, Trnava, Lapovci, Dragotin, Svetoblažje, Kondrić, Hrkanovci, Gašinci, Đakovačka Satnica, Veliko Nabrde i drugim selima bivših općina Drenje i Levanska Varoš.

Šume i krčevine na površini od 2.876 kat. jutra i 972 čhv koje su dodijeljene 1881. godine doseljenim Slovacima, Česima, Nijemcima, (manje drugim narodnostima), nisu pripadale zemljišnoj zajednici, već su vođene kao samovlasničke privatne šume, a Šumarija imala samo stručni nadzor, jer se na njih nisu odnosile obaveze iz prava Urbarskog zakona do 1848. godine. Tada je dodijeljeno Slovacima u Jurjevcu 414 kat. jutara i 391 čhv, a Nijemcima i drugim narodnostima u Krndiji 1.776 kat. jutra i 600 čhv zemljišta. Dio dobivenih površina zemljišta, doseljenici su pretvorili krčevine u oranice, a šume su gruntovno upisane u obiteljsko vlasništvo. Te šume 1945. godine nisu nacionalizirane kao šume zemljišne zajednice, osim ako nisu prelazile zakonom određenu površinu obiteljskog zemljišta.

Sela koja su ranije pripadala Vojnoj granici, a kasnije pripojena bivšem kotaru Đakovo, Vrpolje, Strizivojna i Čajkovci, a kasnije Velika i Mala Kapanica, Beravci, Divoševci i Kupina, koja su do ukinuća Vojne granice snabdjevana drvima za ogrijev i gradom iz šuma bivše Vojne granice, uživala su

ta prava i poslije ukinuća Vojne granice u tada osnovanoj Brodskoj imovnoj općini, koja je preuzela brigu o čuvanju i odgoju šuma.

Pašnjaci u tim selima pripadali su i o njima su vodile brigu i upravljale njima mjesne imovne općine s ovlaštenicima po običajnom pravu, a broj ovlaštenika u Čajkovcima bio je 157, Strizivojni 271 i Vrpolju 276 ovlaštenika. Pašnjaci u tim mjestima imali su površinu: u Čajkovcima 429 kat. jutara i 1. 278 čhv, Strizivojna 198 kat. jutara i 148 čhv, Vrpolje 718 kat. jutara i 1. 193 čhv.

Članovi zemljišne zajednice, ovlaštenici, su svi oni koji su bili u bivšoj urbarskoj općini, sva domaćinstva koja su do 1848. godine imala obavezu prema vlastelinstvu po donešenom Urbarskom zakonu, zatim stanovnici koji su u to vrijeme imali kuću i okućnicu u selima, u njoj boravili, obavljali obrtničku, trgovačku ili drugu djelatnost. Ovlašteničko pravo ravnalo se prema selištu ustanovljenom 1836. i 1857. godine, a svako tada ustanovljeno selište dobivalo je od vlastelinstva na uživanje 1,5 - 9 kat. jutara šuma, a u nekim selima i više. Ukoliko je pojedinim domaćinstvima pri novom uređenju selišta prirodan stanovit broj selišta za stvaranje novih selišta, uslijed velikog broja članova na postojećim selištima, u nekim nerijetko, i 100 osoba, tada se od ukupnog posjeda zemljišta vlastelinstva izdvaja dio za novo selište. To je bilo pretežno zemljište na kojem se po prijašnjem zakonu imalo osnovati novo selište ili domaćinstvo, a za kojeg su seljaci dužni vlastelinstvu platiti odštetu, bez pomoći vlade u otkupu. Zbog toga su neka domaćinstva imala više selišta za koja je odštetu određivao Urbarski sud, a visina iznosa ravnala se po zakonu iz 1853. godine, koji određuje cijenu za selišta. Ako je nakon segregacije, diobom selišni posjed razdijeljen, ovlašteničko pravo u zemljišnoj zajednici pripada razdjeljenicima u onom omjeru po kojem je selišna dioba provedena. Ako je selišni posjed otuđen, a ovlaštenik zadrži ovlašteničko pravo u zemljišnoj zajednici, tada se ovlašteničko pravo veže uz novi posjed. Ako je ovlašteničko pravo prenešeno na drugog ovlaštenika, a u zemljišnoj zajednici i dalje sudjeluje, bez prigovora ostalih ovlaštenika, a na temelju drugih nekretnina, tada mu pripada najmanji dio ovlašteničkih prava koja utvrđuje 1/8 selišta s kojim sudjeluje kao član u zajednici. Ovlašteničko pravo na nekretnine u zajednici pripada u cijelosti ili u dijelu nasljednicima. Ako ovlaštenik želi otuđiti svoje pravo u zemljišnoj zajednici, mora najprije to pravo ponuditi svojim rođacima, članovima zemljišne zajednice, a ako oni ponudu ne prihvate, to pravo može ponu-

diti trećoj osobi. Ovlaštenik ne može ovlašteničko pravo u zemljišnoj zajednici gruntovno opteretiti i ono ne može biti predmetom ovrhe. Ovlašteničko pravo u zemljišnoj zajednici imaju žitelji - želiri, koji su prije segregacije stanovali u selu i imali određene nekretnine, okućnicu i kuću i u njoj obavljali određenu djelatnost. Oni su imali pravo na ispašu stoke i jednu osminu ovlašteničkih prava na drvarinu. Osim želira, pravo na drvarinu u šumama zemljišne zajednice, imale su župe, na cijelo selište, a učitelji i škola, orguljaš u crkvi, te bilježnik, ako su bili u selu, na pola ovlašteničkog prava, koja su to pravo uživala i prije 1848. godine.

Zemljišnom zajednicom rukovodi i gospodari, dijelom, skupština ovlaštenika, dijelom odbor ili zastupstvo zajednice, dijelom po ovlaštenju skupštine - izabrani starješina. Starješina je biran između izabranih zastupnika. On zastupa zemljišnu zajednicu, vodi brigu o gospodarenju imovinom i vodi knjigu ovlaštenika u kojoj su naznačena ovlaštenička prava. Skupštinu ovlaštenika čine svi ovlaštenici, a održava se najmanje jednom godišnje i na njoj se bira zastupstvo - odbor koji može brojiti od tri do trideset i šest članova s mandatom od jedne do pet godina, ovisno o odluci skupštine. Pravo glasovanja u skupštini vezano je uz veličinu urbarskog prava u zemljišnoj zajednici tj. po veličini selišta, a ne osobno ili po domaćinstvu, ali je ipak ograničeno najviše na tri glasa. Osim biranja zastupstva, skupština zemljišne zajednice donosi Pravilnik o radu, utvrđuje proračun, odlučuje o zajmu i otuđivanju imovine, donosi odluku o diobi, o prihodu i rashodu, određuje drvarinu ovlaštenicima, naplatu ispaše, o ulaganju za unapređenje poljoprivrede u selu, pomoć gradnji škola, cesta, kopanju kanala, nabavi plemenite pasmine stoke, a određivala je pravo i dužnosti pojedinaca u zemljišnoj zajednici.

Skupštini zemljišne zajednice obavezno je nazočan izaslanik kotarske oblasti, koji ima pravo raspustiti skupštinu, i zabraniti biranje onih zastupnika zemljišne zajednice koji su sudski kažnjavani, skloni koristoljublju, smatrani lošim gospodarima i nesposobni za obavljanje odgovornih dužnosti. Ako kotarski izaslanik raspusti skupštinu, mora postaviti upravitelja zemljišne zajednice, koji će biti dužan sazvati novu skupštinu najdulje za tri mjeseca.

Po donešenom Zakonu o zemljišnim zajednicama, diobu šuma mogu obavljati ovlaštenici ako su za taj prijedlog svi ovlaštenici zemljišne zajednice i ako ga odobri vlada. Diobu pašnjaka i drugih površina mogu obavljati ako se s odlukom slažu dvije trećine ovlašteničkih glasova i uz suglasnost vlade. Doseljenici, nastanjeni u selu poslije odva-

janja od vlastelinstva, nemaju ovlašteničko pravo u zemljišnoj zajednici, jer nisu bili podložnici vlastelinstva i na njih se nisu odnosila uživanja i prava donešena Urbarskim zakonom.

Ovlaštenička prava u nekim zemljišnim zajednicama bila su vrlo različita. Neki ovlaštenici imali su veća, a neki manja prava, dok neke obitelji nisu imale uopće nikakva prava, iako su stanovale u selima prije odvajanja od vlastelinstva. Vjerojatno su neke osobe diobom izgubile ovlašteničko pravo, ili odustale od obaveze otkupa od vlastelinstva, neki ustupili drugima, neki otuđili, te je radi slabe dokumentacije teško ustanoviti takvu razliku. Razliku ovlašteničkih prava u zemljišnim zajednicama po domaćinstvu i koliko kome pripada imamo iz 1856. godine za zemljišnu zajednicu Piškorevci, a takva je vjerojatno razlika i u drugim mjestima bivšeg kotara Đakovo.

Obitelj Anđelić kbr. 39, imala je 1 cijelo i 5/8 ovlašteničkog prava u zemljišnoj zajednici.
Obitelj Anđelić kbr. 45, nije imala ovlašteničko pravo.
Obitelj Anđelić kbr. 49, imala je 6/8 ovlašteničkog prava.
Obitelj Anđelić kbr. 36, ima 1 cijelo i 2/8 prava.
Obitelj Balabanić kbr. 61, ima 4/8 prava.
Obitelj Balabanić kbr. 63, ima 3/8 prava.
Obitelj Balabanić kbr. 66, ima 7/8 prava.
Obitelj Balabanić kbr. 81, ima 13/24 prava.
Obitelj Balabanić kbr. 82, ima 5/8 prava.
Obitelj Bearević kbr. 94, ima 4/8 prava.
Obitelj Blažević kbr. 98, ima 5/8 prava.
Obitelj Bogunčević kbr. 24, ima 4/8 prava.
Obitelj Blažević kbr. 64, nema prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 1, nema prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 4, nema prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 9, ima 1 cijelo i 2/8 prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 10, ima 1 cijelo i 6/8 ovlašteničkih prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 11, ima 1/2 prava.
Obitelj Bošnjaković kbr. 12, ima 6/8 prava.
Obitelj Božić kbr. 62, ima 2/8 prava.
Obitelj Brlošić kbr. 77, ima 1 cijelo i 19/24 prava.
Obitelj Brlošić kbr. 78, ima 1 cijelo i 2/8 prava.
Obitelj Brlošić kbr. 79, ima 1/8 prava.
Obitelj Brlošić kbr....., ima 1/4 prava.
Obitelj Gregić kbr. 91, ima 5/8 prava.
Obitelj Gregić kbr. 92, ima 5/8 prava.
Obitelj Gregić kbr. 93, nema prava.
Obitelj Gregić kbr. 55, nema prava.
Obitelj Jović kbr. 27, ima 7/24 prava.
Obitelj Jović kbr. 43, ima 4/8 prava.
Obitelj Kikić kbr. 29, nema prava.

Obitelj Kiselka kbr. 104, ima 1/8 prava.
Obitelj Krpan kbr. 13, ima 3/8 prava.
Obitelj Lukić kbr. 51, ima 4/8 prava.
Obitelj Lukić kbr. 52, nema prava.
Obitelj Lukić kbr. 53, ima 3/8 prava.
Obitelj Lukić kbr. 54, nema prava.
Obitelj Markovac kbr. 28, ima 7/24 prava.
Obitelj Markovac kbr. 20, ima 4/8 prava.
Obitelj Matokić kbr. 86, ima 6/8 prava.
Obitelj Matokić kbr. 18, ima 6/8 prava.
Obitelj Mihalić kbr. 73, ima 3/8 prava.
Obitelj Mihalić kbr. 106, ima 3/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 25, ima 1/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 35, ima 1 cijelo i 6/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 31, ima 2/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 32, ima 2/24 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 100, ima 5/12 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 33, ima 1 cijelo i 6/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 34, ima 4/8 prava.
Obitelj Mijošević kbr. 103, ima 2/8 prava.
Obitelj Milošević kbr. 2, nema prava.
Obitelj Milošević kbr. 5, nema prava.
Obitelj Milošević kbr. 6., nema prava.
Obitelj Milošević kbr. 90, nema prava.
Obitelj Milošević kbr. 95, ima 7/8 prava.
Obitelj Milošević kbr. 97, ima 5/8 prava.
Obitelj Milošević kbr. 99, ima 5/8 prava.
Obitelj Peaković kbr. 67, ima 9/24 prava.
Obitelj Peaković kbr. 68, ima 4/8 prava.
Obitelj Peaković kbr. 69, ima 4/8 prava.
Obitelj Peaković kbr. 76, ima 5/8 prava.
Obitelj Perčević kbr. 44, ima 4/8 prava.
Obitelj Petričević kbr. 47, ima 6/8 prava.
Obitelj Pristojak kbr. 30, ima 4/8 prava.
Obitelj Pristojak kbr. 40, ima 1 cijelo 5/8 prava.
Obitelj Pristojak kbr. 42, ima 4/8 prava.
Obitelj Pristojak kbr. 48, nema prava.
Obitelj Slavnović kbr. 65, ima 4/8 prava.
Obitelj Slavnović kbr. 75, ima 3/12 prava.
Obitelj Slavnović kbr. 80, ima 4/8 prava.
Obitelj Slavnović kbr. 83, ima 4/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 14, ima 2/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 21, ima 4/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 22, ima 4/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 26, ima 2/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 29, ima 5/6 prava.
Obitelj Tomić kbr. 37, nema prava.
Obitelj Tomić kbr. 38, ima 4/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 36, ima 1 cijelo i 3/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 46, ima 4/8 prava.
Obitelj Tomić kbr. 8, ima 1 cijelo i 5/6 prava.
Obitelj Varžić kbr. 87, ima 6/8 prava.
Obitelj Vidaković kbr. 16, ima 2/8 prava.

Obitelj Vidaković kbr. 57, ima 6/8 prava.
Obitelj vidaković kbr. 58, ima 6/8 prava.
Obitelj Vidaković kbr. 50, ima 2/8 prava.
Obitelj Vorgić kbr. 74, ima 5/8 prava.
Obitelj Vrtarić kbr. 60, ima 1 cijelo i 7/12 prava.
Obitelj Vrtarić kbr. 96, ima 5/8 prava.
Obitelj Vrtarić kbr. 84, nema prava.
Obitelj Vrtarić kbr. 85, ima 1 cijelo i 1/8 prava.
Obitelj Vrtarić kbr. 88, ima 5/8 ovlašteničkih prava u zemljišnoj zajednici.

Zemljišne zajednice nisu svojim ovlaštenicima omogućavale korištenje šuma samo za ogrijev i građu, prema ovlašteničkom pravu, a pašnjake za ispašu stoke, nego su one svojim prihodima od dozvoljene prodaje šumskih stabala pomagale gospodarskom, prosvjetnom, prometnom razvitku sela, gradnjom školskih i upravnih zgrada, gradnjom općinskih i seoskih cesta, melioracijom zemljišta, povećanjem trgovine, nabavom plemenitih pasmina rasplodne stoke. Samo 1897. godine dozvoljena je sječa i prodaja šumskih stabala zemljišnim zajednicama Đurdanci - 265 stabala hrasta, Vrbici - 1954 hrasta i 144 cera, Gašincima - 686 hrasta, Paljevini - 381 hrast i 16 cera, Paučju - 243 hrasta i 13 cera, Drenjskom Slatniku 291 hrasta, a te dozvole za sječju i prodaju stabala dobivale su i druge zemljišne zajednice, ovisno o starosti i kvaliteti šuma. Od prodaje stabala primile su zemljišne zajednice Punitovci 136.644 forinti, Široko Polje 64.000 forinti, Tomašanci 82.990 forinti, Gorjani 159.633 forinti, Semeljci 98.000 forinti, Koritna 100.000 forinti, Beketinci 60.000 forinti, Mrzović 158.000 forinti, Kešinci 30.000 forinti, Nabrđe 31.298 forinti, Bračevci 28.000 forinti, a i druge su zemljišne zajednice primale neke veće, neke manje iznose od sječje stabala i njihove prodaje zbog gospodarskih i drugih potreba sela. Te je iznesene prijedloge vlast, uz suglasnost kotarskog šumara, odobravala ili odbijala. Dijelom uz pomoć zemljišne zajednice u potpunosti izgrađene su općinske i mjesne ceste Kučanci - Drenje - Mandićevac u duljini 9.100 m, dovršeno 1903. godine. Cesta Đakovo - Semeljci u duljini 9.800 m, dovršeno 1900. godine. Dio ceste Vrbica - Markušica u duljini 6.800 m, građena 1903. godine. Cesta Satnica - Gašinci u duljini 6.500 m, cesta do Beketinaca duljine 3.000 m. Cesta Forkuševci - Vučevci duljine 2.500 m, dovršena 1911. godine. Cesta kroz mjesto Mrzović duljine 900 m, dovršena 1906. godine. Cesta Satnica - Gorjani duljine 5.300 m, dovršena 1907. godine. Cesta Kondrić - Trnava duljine 5.000 m, dovršena 1909. godine. Cesta u

mjestu Bračevci duljine 1.000 m, dovršena 1911. godine. Cesta Vuka - Kolodvor, cesta Đakovo - Budrovci duga 7.000 m, cesta Levanska Varoš - Đakovačka Breznica duga 2.000 m, cesta za Tomašance. Sve izgrađene navedene mjesne ceste vezane su uz glavne magistralne zemaljske ceste: Slavenska Požega - Đakovo - Vinkovci, zatim Osijek - Đakovo - Slavonski Brod i Đakovo - Našice.

Zemljišne zajednice su sudjelovale svojim udjelom u izgradnji željezničke pruge Osijek - Vrpolje, dovršene 1907. godine i to one čijim je područjem prolazila i koje su koristile prugu i to: Budrovci, Piškorevci, Đakovo, Forkuševci, Viškovci, Široko Polje, Semeljci, Koritna, Vuka i Beketinci. Zatim su sudjelovale u troškovima komasacije, tj. premjeri zemljišta u selima, melioraciji zemljišta, na isušivanju plavnih površina, prokopavanju većih potoka i kanala radi bržeg otoka vode. Samo za komasaciju obavljenju 1907. godine, dovršenu u Kučancima i Preslatincima, započetu u Tomašancima, Pridvorju i Piškorevcima, a za pripremu u Viškovcima, Drenju i Širokom Polju, troškovi su iznosili 4.000 kruna (2.000 forinti). Zemljišne zajednice sudjelovale su u troškovima regulacije potoka Kaznice, Breznice, Jošave, Osetine kod Semeljaca, Zmajevca kod Ivanovca. One su davale građu, a i gradile mostove na tim potocima, kao i pomagali pri kopanju manjih kanala u ataru radi bržeg otjecanja vode s tih površina i mostove na njima. Veće mostove su gradile i održavale zemljišne zajednice na potoku Kaznice na putu Piškorevci - Novi Perkovci, Piškorevci - Stari Perkovci, Đakovo - Dragotin. Na Jošavi Budrovci - Đurdanci i Đakovo - Đurdanci. Na Osetini, cesti Semeljci - Koritna, na putu Semeljci - Kolodvor. Na Kaznici kod Kučanaca. Na Breznici Kondrić - Trnava, u Majaru između Gornjeg i Donjeg Majara, na putu Levanska Varoš - Đakovačka Breznica, na putu Levanska Varoš - Musić, kod Bračevaca i drugim.

Zemljišne zajednice velikim su dijelom sudjelovale u gradnji škola i učiteljskih stanova u selima i od 1894. do 1914. godine sudjelovale su u troškovima izgradnje ili su o svom trošku izgradile škole u Đakovačkoj Satnici, Đakovačkim Selcima sa stanom za učitelja, u Vuki sa stanom za učitelja, Mrzoviću, Beketincima, Paučju, Slobodnoj Vlasti, Punitovcima, Viškovcima, Drenjskom Slatniku, Velikom Nabrđu, Potnjanima, Forkuševcima, Piškorevcima sa stanom za učitelja, Tomašancima, Ivanovcima, Vučevcima, Bračevcima sa stanom za učitelja, Novim Perkovcima, a neke su zgrade

kupljene i preuređene u škole. Većina izgrađenih škola su jednorazredne, a dvorazredne su izgrađene u većini mjesta: Đakovačkoj Satnici, Đakovačkim Selcima, Semeljcima, Gorjanima, Piškorevcima i Punitovcima. U nekim mjestima su kupljene zgrade i preuređene u školske prostorije. U Dragotinu je od vlastelinstva Biskupije Đakovo kupljena zgrada koja je ranije služila kao gostionica i odmorište na putu Đakovo - Slavonski Brod. U Vrbici je kupljena zgrada i preuređena za školu. Prema Izvještajima Županije virovitičke, zemljišne zajednice sudjelovale su u gradnji školskih zgrada u svim mjestima bivšeg kotara Đakovo, osim mjesta koja su pripojena Đakovu poslije ukidanja Vojne granice. Zemljišne zajednice gradile su zgrade za osnovane općinske uprave sa stanom za bilježnika. U Piškorevcima je 1900. godine izgrađena zgrada za općinsku upravu, za koji je općinska uprava, zemljišnoj zajednici plaćala najamninu. U Vrbici je izgrađen stan za bilježnika, a bivša školska zgrada prepuštena je za općinsku upravu. Zemljišna zajednica je gradila zgrade za općinsku upravu u Punitovcima, u Semeljcima je kupljena zgrada, u Trnavi i Levanskoj Varoši građene su općinske zgrade za upravu.

Zemljišne zajednice su, osim šuma i pašnjaka, koristile i druga prirodna bogatstva na svom području. U brdovitom području u kojem je bilo kamena, zemljišne zajednice su za njegovo iskorištavanje osnivale kamenolome. U Drenjskom Slatiniku je osnovan i počeo s radom kamenolom 1938. godine, a u Pridvorju mnogo ranije. Kamen u tim mjestima bio je krečnjak, slabe kvalitete, u slabo pristupačnom terenu, zbog čega od njega nije bilo veće koristi.

Jedna od važnih djelatnosti zemljišne zajednice u ostvarivanju boljeg života ovlaštenika, članova zemljišne zajednice je unapređivanje gospodarstva, naročito stočarstva, posebno govedarstva i svinjogojstva boljim pasminama stoke. Do 1898. godine u selima bivšeg kotara Đakovo, nije bilo bikova plemenitih pasmina, osim u vlastelinstvu Biskupije Đakovo i te je godine zemaljska vlada odobrila nabavu 77 bikova za 18.480 kuna (9.240 forinti), koji su podijeljeni selima bivšeg kotara Đakovo. Zemljišne zajednice su zadužene da bikove otplate i o njima vode brigu. Kako tih bikova nije bilo dovoljno, uslijed iscrpljenosti i slabe brige o njihoyom održavanju, zemaljska vlada je 1907. godine odobrila nabavu 18 bikova simentalske pasmine s državnog dobra Božjakovina, uz uvijet da se podjele selima kojima su najpotrebniji. Tako su Semeljci dobili 2 bika, Viškovci 2, Piškorevci

jednog, Krndija 2, Drenje jednog, s tim da ih otplate i o njima vode brigu zemljišne zajednice tih sela. Tijekom vremena, ovisno o veličini sela, broju domaćinstva i broju stoke, svako selo na bivšem kotaru Đakovo imalo je od jednog do četiri bika. Sve je više napredovalo govedarstvo, nestalo je goveda stare pasmine s malo mlijeka i malog rasta. Pri puštanju krava biku svaki vlasnik krave posebno je plaćao iznos koji je određivala skupština zemljišne zajednice, a taj se iznos koristio za bolju njegu bikova. Bolje vrste krava, s više mlijeka, pogodovale su osnivanju mljekarskih zadruga i mljekarstvu na bivšem kotaru Đakovo, proizvodnji i prodaji mljekarskih proizvoda. U isto vrijeme, nabavljene su bolje pasmine nerastova i unaprijeđeno je svinjogojstvo. Svako selo je imalo po nekoliko nerasta koje je nabavila i o njima vodila brigu zemljišna zajednica. Tada su nabavljeni ždrijepci, noniusi i lipicaneri i uzgojene su bolje vrste konja, koji su se sve više koristili u poljoprivredi za oranje i vožnju. Prestalo je korištenje volova, a nestale su stare pasmine konja jer mali, slabi konji nisu se mogli prilagoditi novim potrebama.

Osnovna briga zemljišne zajednice bila je održavanje šuma i pašnjaka i njihovo korištenje od strane ovlaštenika. Drvo za ogrijev i građu predlaže Šumarija u Đakovu, a količinu određuje Godišnja skupština zemljišne zajednice. Dozvoljena sječa šuma za ogrijev većinom je iz proreda šume, debljine 10 - 25 centimetara i to grab, bukva, brijest, a rijetko hrast i cer. Svaki je ovlaštenik prema svome pravu morao sjeći drvo pod nadzorom lugara - čuvara šuma, ili platiti izvadu. Izrađeno drvo za ogrijev bilo je visine 110 cm, a duljina se nije rezala na metar, već kolika je bila dužina drveta, nekad po 4 - 5 metara. Ovlaštenici su samo 1897. godine na bivšem kotaru Đakovo iz šuma zemljišne zajednice primili 16.303 m³ drva za ogrijev, a takvu količinu, nekad veću nekad manju, primali su svake godine. Mnogo manji prihod zemljišne zajednice bio je od plaćanja pašavine za stoku, žirovine, šiške i drugih prihoda. U 1897. godini zemljišne zajednice na bivšem kotaru Đakovo primile su za pašavinu 7.604 forinte, za žirovinu 490 forinti, za šišku 310 forinti, a od drugih plodova iz šuma 1.077 forinti, ukupno 9.481 forinti. Ti prihodi su bili nekad veći, a nekad manji, dok za šišku i žirovinu nisu sasvim prestali. Ulog zemljišnih zajednica u selima bivšeg kotara Đakovo bila je vrlo velika i korisna. Omogućavale su brži gospodarski napredak sela i bez njihove pomoći ne bi u selima bile izgrađene mnoge škole, ceste, kanali, mostovi. Sve se to moglo učiniti zbog bogatih šuma, siječe i prodaje osobito hrastovih sta-

bala za dobro i korist ovlaštenika, članova zemljišne zajednice. Takvu svoju ulogu zemljišne zajednice su obavljale do 1945. godine, do Zakona o nacionalizaciji kada su ukinute.

LITERATURA I GRAĐA

1. Izvještaji Županije Virovitičke, - Osijek 1885. - 1914.
2. Obćinar. Tjednik za upravu i pravnu sigurnost, Zagreb
3. Gruntovnica Đakovo, - katastarska općina Piškorevci - izvod
4. Statistički godišnjak, Zagreb 1890. - 1971.
5. Gošpodar, Organ slavonskog gospodarskog društva, Osijek 1878. - 1882.
6. Mirko Cepelić, M. Pavić, Josip Juraj Strossmayer: - Biskupija Bosansko - Đakovačka i Srijemska 1850. - 1906., Zagreb. 1900. - 1904.

SUMMARY

LAND CO-OPERATIVES OF THE FORMER ĐAKOVO DISTRICT

Land co-operatives are a special kind of collective land owning of feudal origin over the woods, pasture-grounds, plough-fields and meadows, with the aim to enable the members of the land co-operative to make good use of the common landed property. Till 1848, during feudalism, Feudal law from 1774 made it obligatory for all landed proprietors to determine the area of woods and pasture-grounds, which would be used by farmers, woods for firewood, building material and other purposes, and pasture-grounds for grazing. Ownership, maintenance and protection of these areas were done by landed proprietors, who decided how much firewood and building material would each household get, which depend on the size of the farm and member of households. The Law from 17.05.1857 orders the landed proprietors to settle the relations with the farmers, to separate the pasture-grounds from landed property and to settle the usufruct of woods of farmers in the same quantity as according to the valid Feudal law. Separated areas are registered into common property of country communes. At that time 22523 cad. acres and 951 sq. cards of pasture-grounds and 8864 cad. acres and 85 sq. cards of woods, were separated from the Diocese Đakovo land-property. Separated areas were registered to 53 communes, which was their number in the former Đakovo district.

After separation from the land-property, these estates of the community went through many changes, confused management, despotism, which caused great damage to the woods, while the pasture-grounds were abandoned and decaying. To preserve these estates for permanent usage, Parliament of Croatia, Slavonia and Dalmatia passed a Law on the land co-operative on 25th April 1894. The land co-operative is composed of the assembly of representatives, who gained that right according to the feudal Law. Management and expert economising with the land co-

operative were established by government Act from 4th March 1874 and the Law from 20th March 1897. Expert work with woods is performed by district forester with watchers, and for other estates no regulations were brought, and parish councils had control over them.

After the Law on land co-operatives regulation was passed in 1894, the real work began in 1897 and was completed by 1901, when finally the land separated from the land-properties was established, the expert management was appointed and councils of the land co-operative elected. All the land communities in the former Đakovo district had 644 cad. acres of plough-fields, 16 cad. acres of gardens, 133 cad. acres of meadows, 6,813 cad. acres of pasture-grounds, 11,124 cad. acres of woods, 407 cad. acres of reeds and 3,020 cad. acres of infertile land, all together 22,171 cad. acres. There were 4,458 representatives, members of the land community, 426 families with the authorised right, and 18 parishes, 43 schools and 9 notaries also had authorised right, total of 4,954 users in 1,775 farms. The age of woods was 150 years, and the estimated value was 1,720,719 forints. The representative could not cadastrely burden the authorised right, nor it could be the object of seizure. Authorised right in the land community was inherited without legal proceedings.

Land community did not only ensure the usage of woods for fuel and construction material to its members, and pasture-grounds for grazing, but also enabled economic, educational, traffic and other development of the country. By its financial and other help many schools were built in former Đakovo district, as well as many buildings, roads, draining canals, bridges, and also financed commassation.

The important activity of the land community was help in economic improvement, especially cattle -breeding. Till 1898 in the former Đakovo district there were no bulls and boars of highbred sort, except government approved 77 bulls which were divided to the villages, and later on some more were bought. New sorts of cows gave more milk, which enabled foundation of dairy co-operatives, the products of which were sold in bigger centres. New sorts of cows enabled better meat quality, and thus caused greater demand. The better sort of pigs gave more meat and less fat. The new sort of horses enabled faster and better cultivation, instead of slow oxen.

Without help of the land community there would be no faster development in the country, especially cattle breeding, there would be no greater crops in agriculture, new sorts of seeds with greater crops, new roads, canals and education. These activities were performed by the land communities till 1945, when their possessions were nationalised.